

DOV BOTLEK SPIJKENISSE

CLUBKRANT

2019-NR.3 HET HERFST NUMMER



Martin met Zed bij onze promotiestand in Spijkenisse

Wij zijn ook te vinden op: WWW.DOVBOTLEK.NL

DOV Botlek Evenementen





Voorzitter

Peter Blanker

Secretaris

Jaco Heuvelman

jaco.heuvelman@ziggo.nl

Adres secretariaat

Beltmolen 15

2992 DA Barendrecht

Penningmeester

Martin Ruisch

Rekeningnummer

Rabo Bank Hoeksche Waard

NL59RABO012.54.77.805

Algemeen bestuurslid

Michael Ruisch

Algemeen bestuurslid

Paul Bithray

Redactie clubkrant

Max Mersel

SVP Kopij mailen naar:

MaxMersel@Gmail.com

Vertrouwenscontactpersoon

Adri Broersen

T: 06-40973680

Van de voorzitter



Terwijl ik dit schrijf is de eerste reguliere training weer achter de rug. Pascal Gunneweg had een mooie les voorbereid, maar met alleen Jannie, Henk, Arie en mijzelf in het zwembad hebben we er voor gekozen om er een vrije training van te maken. Ook hebben we de materiaalkast wat opgeruimd. En omdat het zo rustig was, heb ik maar de leden (weer eens) opgeroepen om vooral veel kopij te produceren. Of dat gelukt is, mogen jullie zelf vast stellen ;-)

De zomeravondduikjes hebben in ieder geval een nieuwe 3* duiker opgeleverd: Martin namens alle leden en bestuur van harte gefeliciteerd! En zeker ook de complimenten voor en dank aan de onvermoeibare Henk van Gijzen, de instructeur die Martin al die tijd heeft begeleid en opgeleid. Zelf heb ik deze zomeravonden een paar gezwommen in het Rivièrabad en helaas slechts een duikje gemaakt. Wel een leuk duikje met allemaal MaiDivers en onze "oude" bekende Angelo.

Op 5 oktober is er in Spijkenisse het Shanty festival. Dan gaan we met onze paspop, Ursula, promotie maken voor de (onder)watersporten in het Rivièrabad. We hebben met Optisport, zwemvereniging De Kempvis en MaiDiving een flyer gemaakt. Die gaan we ronddelen op 5 oktober en is inmiddels ook op onze website te vinden (bij de tab Over DOV Botlek, waar ook de clubkranten staan).

Voor nu wens ik jullie weer veel leesplezier.

Onderwatersport veilig!

Introduik

Naaast de traditionele afsluiting van elk trainings-halfjaar, verzorgen we soms een extra introduik. Denk aan het handbalteam van/via Pascal Gunneweg, bedrijfsporten (Scuba@Work noemen we dat) of in het kader van de zwemvierdaagse. Ook heb ik voor mijn nichtje als verjaardagskado een introduik gegeven voor haar en drie vriendinnen. Mijn neefje werd onlangs ook 10 en zag dat ook wel zitten!

Nu mag ik zelf geen kinderen begeleiden (ik heb de applicatie ScubaDoe niet) maar Adri was zo vriendelijk om te helpen. En met dank aan Laura Maissan en MaiDiving voor de apparatuur was het 19 juli zo ver! Aandachtig luisterde mijn neefje naar de uitleg van Adri en daarna gingen we met ons vijven te water. Ja, inmiddels was ook zijn vader (mijn zwager) aangeschoven, die beschikt ook over zijn duikbrevet! En nummer vijf was mijn vrouw! Gonda maakte de foto's.



Peter Blanker

De omzwervingen van Ursula

Onderstaand bericht ontving de redactie in 2009.

Beste duikers,

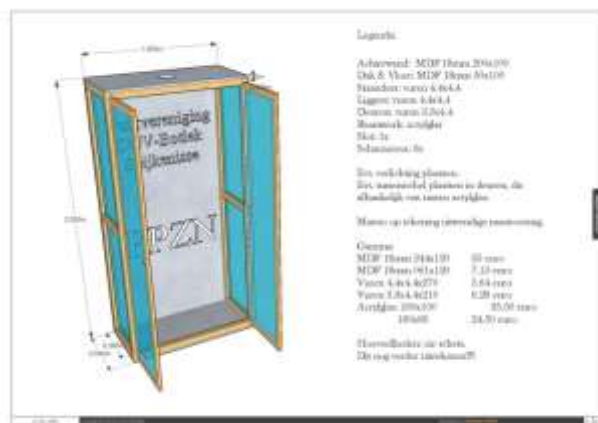


Mag ik me even voorstellen: vanaf augustus 2009 ben ik een vast lid geworden van jullie kleine maar oergezellige en actieve duikvereniging. Ik heb nog geen naam, ben wat stijfjes in de omgang, maar het voordeel is dan wel weer dat ik één van de weinige vrouwen ben die niet aan je hoofd zal zeuren. Ik neem mijn eigen bed mee (circa 1 x 0,5 x 0,5 meter), maar als je me in elkaar zet dan ben ik toch zo'n 1 meter zeventig lang. Heb dan wel weer de ideale maten 90-60-90. Ik heb geen frisse lucht of daglicht nodig, maar af en toe ga ik op stap naar een evenement of beurs, en wellicht dat je me dan wilt vergezellen. Maar dat hoeft niet, dan vraag ik gewoon een ander. Mijn huidige logeeradres is - ondanks dat de alhier aanwezige duiker geen materiaalcommissaris is - nogal volgepakt. Ik concurreer met een air-hockeytafel, dus mij is verzocht te vertrekken.

Tja. Laat je snel wat van je horen? Oja, heb je dan ook wat duikgerelateerde kledij voor mij?

Groetjes, PPZN (paspop zonder naam)

Dit zeer gewaardeerde lid is nu al zo'n 10 jaar bij ons, maar daar wil ze weinig ruchtbaarheid aan geven. Liever viert ze het 11-jarig jubileum, omdat dat veel meer bij de duikerstermen aansluit (zoek maar op op Wikipedia, de voorzitter was ook verrast. Hint: niet aanraken!) Voor wie haar niet kent: PPZN is na een prijsvraag onder de



leden gedoopt tot Ursula, omdat ze Leo Blanker deed denken aan de dame uit de James Bond film Dr. No.

En de oproep was niet zonder gevolg: via (nu oud-)lid Tom Houdijk kreeg Ursula een eerste logeeradres en een trimvest, Angelo heeft een mooi huis ontworpen (en daarna met Henk en Arie in elkaar gezet) en vanaf 1 april 2010 kreeg ze een mooi plekje in de hal van het Rivièrabad. Na de verbouwing van de hal in 2013 schoof ze zonder morren een stukje verder het zwembad in.





Bij de lezing in september 2014 die Olga de Bakker verzorgde, was Ursula niet te bereid om als model te poseren en als studiemateriaal te dienen ter ondersteuning van het verhaal van de duikerarts. Ook in 2014 kwam Paul (ja, Paul Bithray) ons versterken "omdat hij een duikpaspop had zien staan!" En toen we ons in 2015 de eerste keer op Koningsdag presenteerden, was Ursula daar natuurlijk bij!

In 2017 ging Ursula met huis en al de wijde wereld in: In het kader van de Albert Heijn Sportactie logeerde ze bij de AH centrum in Spijkenisse. Daar kwam onze huidige redacteur Max Mersel ook nog gedag zeggen en werd de kiem gelegd van de verdere samenwerking van de (onder)watersporters in het Rivièrabad. Op de foto zie je de mascotte Zed de Haai van Optisport. De eerste gezamenlijke flyer met zwemvereniging de Kempvis en het Rivièrabad werd gemaakt en we gingen introduiken verzorgen bij de zwemvierdaagse.

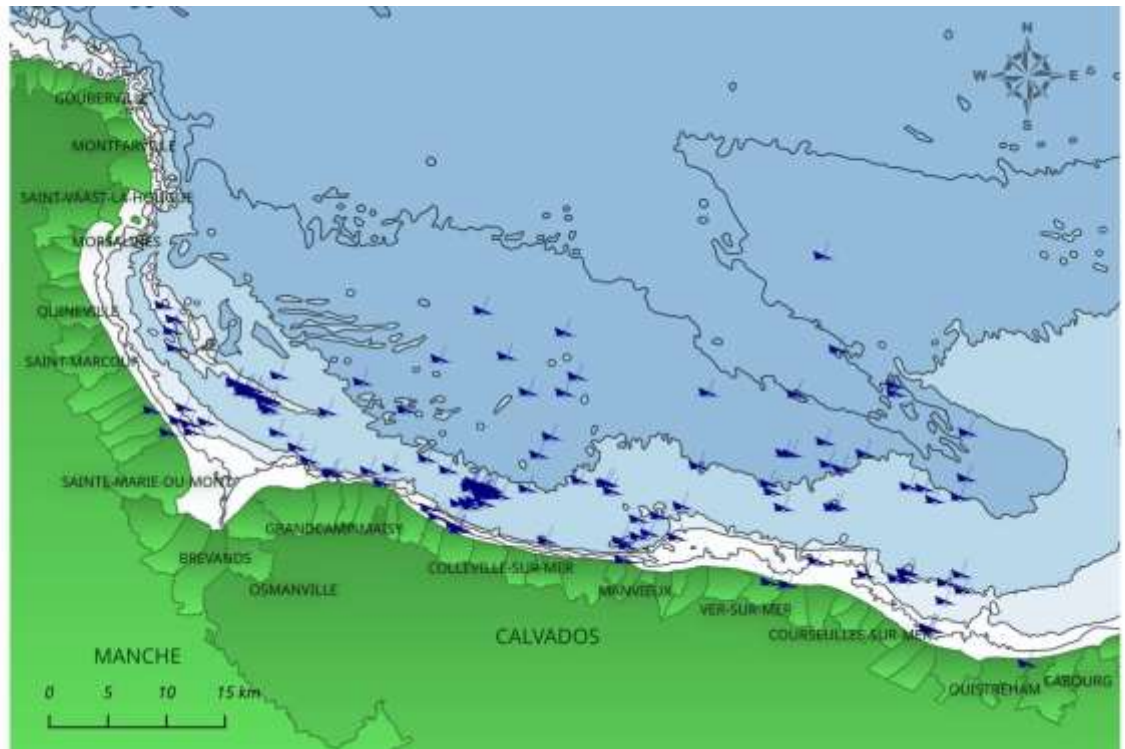
Maar inmiddels heeft Ursula heimwee gekregen en na een kortstondig **Shanty zangdebuut op 5 oktober** zoeken we weer een mooi plekje voor haar in ons vertrouwde Rivièrabad!

Peter & Ursula

D-day precies 75 jaar geleden.

Meer dan 100.000 geallieerde militairen aan boord van ruim 7000 schepen bestormden toen de Franse kust. Die was opgedeeld in vijf landingszones: Sword Beach, Juno Beach, Omaha Beach, Gold Beach en Utah Beach. Op die vijf locaties hebben de onderzoekers nu de zeebodem onderzocht. Het team analyseerde de wrakken en maakte een zeekaart van het gebied. Het doel van het project is dit "onderwatermuseum" als werelderfgoed op te laten nemen bij Unesco. "Geen enkele andere historische gebeurtenis is zo goed te zien onder water", zegt Sauvage.





Kaartje: Alle WOII-wrakstukken in het kustgebied waar de invasie plaatsvond.

Al duikende raakte de Franse onderzoeker gefascineerd door het arsenaal aan vaartuigen dat de geallieerden gebruikten. "Je ziet oude boten die getransformeerd waren tot landingsvoertuig. En het is bizar om voor te stellen dat ze die tanks lieten drijven."

Op de bodem liggen tientallen Sherman Duplex Drive tanks. Het amfibische voertuig had een drijfvlak en twee propellers. Maar de zee was op 6 juni te wild voor sommige Shermans. Nu zijn de wrakken van deze tanks en landingsschepen een thuis voor de vissen.

Lichamen van verdronken militairen heeft Sauvage, gelukkig, niet gezien. De onderzoekers hadden van lokale duikers al gehoord dat er geen stoffelijke resten waren in de wrakken. Dat was volgens Sauvage sowieso al onwaarschijnlijk geweest. "Het is al 75 jaar geleden en er staat een heel sterke stroming."

Behalve munitie vonden de duikers geen teken van leven. "Geen helmen of persoonlijke bezittingen, die spullen zijn in het verleden al opgedoken." Als ze niet waren weggespoeld, dan zijn dit soort voorwerpen volgens haar vaak in privécollecties van bergers beland.

Verkocht als oud ijzer

In de jaren 60 hebben talloze bergingsbedrijven de scheepswrakken voor de Normandische kust weggehaald. Op verzoek van de Franse overheid, om ervoor te zorgen dat handelsschepen niet vastliepen op het gezonken oorlogsmaterieel. "Toen waren die schepen nog geen erfgoed, dat kwam pas later."

De brokstukken werden aan land omgesmolten en verkocht als oud ijzer. Volgens de projectleider waren er ook Nederlandse bergingsbedrijven actief in het gebied. Evenals Italiaanse en natuurlijk Franse bedrijven.

Er lagen vroeger dus veel meer oorlogsrestanten voor de kust van Normandië. Maar wat er nog van over is, is nu in ieder geval vastgelegd voor de toekomstige generaties.

Zeelandweekend 2020

Voor 2020 zijn we al weer druk bezig met de voorbereidingen van de volgende editie van het zeelandweekend. Het afgelopen jaar hadden we er voor gekozen om neer te strijken bij Port Zeelande.

Voor het aankomende jaar willen we dit weer gaan doen om dat volgens ons best geslaagt was..

Het weekend waar dit alles in gaat gebeuren is **15 Mei – 18 Mei 2020** en we hopen dat we er net zoals afgelopen jaren een geslaagd weekend van kunnen maken.



De voorlopige planning is met vijf a zes duiken, de mogelijkheid om van het subtropisch zwembad en plaza van het park gebruik te maken en met Renesse om de hoek moet dit toch wel gaan lukken.



Ook voor de inwendige mens wordt weer gezorgd, Bij aankomst op vrijdag hoeft niet iedereen voor zich zelf iets te maken, maar wordt het avond eten verzorgd. Traditioneel wordt er op de Zaterdagavond een BBQ georganiseerd.

Om dit te kunnen doen, willen we graag weten wie we dit weekend mogen verwelkomen zodat we de bungalows kunnen boeken. Om te voorkomen dat we allemaal over het park verdeeld zitten, zouden we uiterlijk 30 November 2019 willen weten of we één of meerder bedden voor je moeten reserveren.

De kosten weten we nog niet echt maar zou tussen de 125 en 135 Euro zijn dit is echter sterk afhankelijk met hoe veel we zijn. Dit is voor de accommodatie, Vrijdagavond diner en de BBQ (of wat anders als het weer het niet toe laat)

We zien jullie aanmeldingen graag per mail z.s.m. tegemoet. Opgeven betekent overigens wel dat je er aan vast zit. Als de bungalows geboekt zijn, kan dit *niet meer geannuleerd/gerestitueerd worden.*

Martin en Michael Ruisch

mruisch@upcmail.nl



JUIST OF ONJUIST

'Gestoken door een kwal? Plas erover'

IDEE 1 ONJUIST

Een ontmoeting met de meterslange tentakels van een kwal kan tot vuurrode zwellingen en spierkrampen leiden en elke strandvakantie in het water laten vallen. Maar urine is niet de oplossing. Kwallententakels zijn bedekt met duizenden netelcellen die naaldjes met een verlammend zenuwgif door de huid schieten. Die naaldjes zitten goed vast met weerhaken en kunnen zelfs lang na de steek gif in de cellen van het lichaam blijven pompen. Volgens de wetenschap maakt urine het er alleen maar erger op. Onderzoekers van de universiteit van Hawaï in

Manoa en NUI Galway in Ierland hebben in 2017 onderzocht welke uitwerking naspoelen met respectievelijk zeewater, azijn en urine had op het effect dat het gif op de zuurstoftransporterende rode bloedcellen van het lichaam heeft, hemolyse genoemd.

Urine bleek het slechtst uit te pakken. Plassen op de wond leidde tot drie keer zo veel hemolyse als niet spoelen, en maakte de verbranding er alleen maar erger op. Ter vergelijking: zeewater resulteerde in anderhalf keer zo veel hemolyse, terwijl de azijn de hemolyse fors verlaagde.



De stikstofhoudende stof urea, die in urine zit, ligt vermoedelijk aan de fabel ten grondslag, maar het lage gehalte heeft geen effect.

DIT MOET JE DOEN



- ✓ Spoel de wond met azijn om de netelcellen te verwijderen en het vernietigende effect van het gif op de bloedlichaampjes weg te nemen.
- ✓ Leg een circa 45 °C warm compres op de wond en laat het ongeveer 40 minuten liggen. De warmte gaat het effect van het verlamdende zenuwgif tegen.

DIT MOET JE NIET DOEN



- ✗ Plas niet op de wond. Urine versterkt de werking van het gif.
- ✗ Niet krabbelen, want dan scheiden de netelcellen meer gif af.
- ✗ Schraap ook niet over de wond met een betaalpas of zoiets; ook dan komt er gif vrij.
- ✗ Gebruik geen ijs; dan neemt de bloedsomloop toe en verspreidt het gif zich sneller.

Natuurvriendelijke oevers,

vogeleilandjes en visbossen in Haringvliet en Hollandsch Diep

Rijkswaterstaat gaat het leefgebied voor planten en dieren in het Haringvliet en Hollandsch Diep verbeteren. Natuurvriendelijke oevers worden hersteld of nieuw aangebracht. Daarnaast komen er vogeleilandjes en visbossen. Ook natuurliefhebbers kunnen hiervan genieten.



Start verbetering vooroevers Haringvliet

In totaal wordt bijna 9 km natuurvriendelijke oever vernieuwd. De bestaande vooroevers worden opgehoogd. Hiervoor en voor toekomstig onderhoud is het nodig om vegetatie te verwijderen. Door de vooroevers op te hogen, wordt het gebied weer voldoende beschermd tegen oevererosie. Extra openingen in de vooroever en het verlagen van bestaande drempels zorgen er voor dat de luwe zone achter de vooroevers goed bereikbaar wordt voor vis.

Visbossen bij Korendijkse Slikken en Slijkplaat

Bij de Korendijkse Slikken en Slijkplaat komen visbossen. Dood hout hoort van nature thuis in de Nederlandse rivieren. Op en rond dit hout vinden diverse soorten insecten en vissen hun leefgebied. Daarom brengt Rijkswaterstaat hier verankerde dode bomen aan. Zo herstellen we een belangrijke schakel in de voedselketen en zal het aantal planten- en diersoorten op deze plekken toenemen.

Aanleg vogeleilandjes

Bij de Menheerse plaat en Slijkplaat worden tevens vogeleilandjes aangelegd. Hierdoor ontstaan extra broed- en foerageergebieden. Vogels, zoals de visdief, kunnen het eiland als broedplaats gebruiken. De aanleg van deze eilanden zorgt ook voor een toename van het aantal meters natuurvriendelijke oever. Bij de uitvoering werkt Rijkswaterstaat samen met Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten



**Gaarne jullie verhalen en duikfoto's
voor 5 december 2019**

mailen naar: MaxMersel@gmail.com

voor het DOV Botlek: **Winternummer** van 2019.

Snorkelen op Bali (en wat andere dingen)

We zijn van de zomer op vakantie naar Bali geweest, hieronder mijn snorkelervaringen

We zijn op Bali op 3 plekken bij de kust geweest, Uluwate, Pemuteran en Sanur. Tussendoor zijn we ook nog op 3 andere plekken op Bali en in Singapore geweest (maar daar hebben niet gesnorkeld).



Uluwata

Dit is voornamelijk een surfgebied. We hebben hier een zeer leuke introductie golfsurfen gehad.

Ik heb hier nog wel wat gesnorkeld, maar het is zeer zandig en eigenlijk is hier niks te zien, daarnaast was het ook wat link, omdat ze hier ook aan het surfen waren (al deden ze dit wel in bepaalde stukken, dit zal wel iets te maken gehad met de plek waar de golven waren)

De surfles was daarentegen erg leuk en kan ik iedereen aanraden. Lucas, Isabella en ik hebben ongeveer 1.5 uur les gehad (Inez had zich opgeofferd om de foto's te nemen). Ik vond het eigenlijk zeer goed gaan. Ik had verwacht dat ik na een uur ploeteren misschien 1 keer op de plank kon staan, maar dat bleek wel mee te vallen. Het lukte al snel om op de plank te staan en op een golf richting de kust te gaan. Wat waarschijnlijk wel mee hielp is dat we een locale surfgozer als persoonlijke begeleiding hadden, die je iedere keer netjes een duw gaf en zeer goede aanwijzing gaf.

Het geheel vond plaats in een schitterend baai.



Pemuteran

Dit is het duik/snorkel gebied van Bali.

We zijn hier de eerste dag met bootje naar een eiland voor de kust gevaren, Menjangna Island. Dit leek een beetje op een tochtje met de snelle boot van Mobi Dick (maar dan een harde boot). De boottocht duurde een half uurtje (met zeer flink tempo) en ging langs een ongerepte kust, een natuurgebied en op de achtergrond konden we de bergen/vulkanen van Java zien liggen.

We deelde de boot met een Frans echtpaar en hun kinderen. De ouders hiervan spraken 2 woorden Engels. De kinderen helemaal niks.



Bij het eiland aangekomen werden we met de boot afgezet langs de rand van het eiland en gingen we een uurtje snorkelen met een gids.

Onderwater waren er allemaal koralen aanwezig en hele grote scholen gele vissen. Het was erg mooi.

De Fransman bleek overigens ook heel lang zijn adem in te kunnen houden en dook net als ik soms naar de 10 meter. We hebben onderwater echt heel veel gezien

Wat een klein beetje jammer was, dat het hier wat aan de drukke kant was en dat er een boot of 10 met mensen waren en dat er ook een aantal chinees achtige groepen waren die niet konden snorkelen. Omdat ons groepje redelijk ervaren was, betekende dit dat we iets dieper konden en buiten de massa konden blijven. Daarnaast stond er ook een flinke golfslag.

Bovenwater gekomen krijgen we een lunch (die was meegekomen op de boot) en konden we een beetje rondlopen op het eiland. Er liep ook een kudde hertjes die redelijk tam waren en rondliepen in het deel waar wat huisjes, Wc's en dergelijke stonden.



Na de lunch was het tijd voor een tweede snorkel tocht en werden we uit de boot gegooid boven het rif en ging de boot een stuk verder ankeren en zwommen we richting de boot. Hier was het een stuk stiller, maar ook iets dieper (een meter of 10), maar was het bijzonder helder en zat het weer vol vissen. Hierna zijn we terug gevaren.





De volgende ochtend vroeg zijn Inez en ik nog wezen snorkelen voor de kust.

Bij Pemuteran hebben ze een koraal project om voor de kust koraal te kweken.

Ze hebben hiervoor onder water allemaal metalen vormen gemaakt waarop ze koraal bevestigen wat dan langzaam moet aangroeien.

Ze hebben iets van 100 van deze objecten onderwater staan in alle maten (de grootste is iets van 10 bij 10 meter).

Dit is erg leuk om te zien en het groeit inderdaad wel langzaam aan. Wat je wel ziet, is dat er vaak op

gesnorkeld/gedoken wordt en dat het hier een daar wel beschadigd is.

Verder zat hier ook veel vis (wel iets minder dan de dag ervoor bij het snorkelen met de boot). Wel zaten hier veel anemoon visjes



Sanur

Als laatste plek aan het water zaten we in Sanur. Dit is het toeristen gebied van Bali (wat verder overal veel toeristen heeft).

Van te voren dachten dat we hier iets te kort zouden verblijven, maar gelukkig was niet zo.

Sanur is namelijk zeer toeristisch met de bijhorende prijzen en alles wat er bij hoort. We hadden hier een hotel aan de kust aan een mooi zandstrand.



Ongeveer een meter of 200 uit de kust lag een rand van steen (soort rif). Tussen het strand en de stenen rand kon je wel snorkelen, maar het was hier zeer ondiep (misschien hebben we het ook niet getroffen dat we hier steeds met eb bezig waren), ik heb uiteindelijk het hele stuk tussen het strand en de rand door gesnorkeld en er zat hier en daar wel wat vis, maar dit viel zeer tegen.

Gelukkig zijn we tussendoor nog wezen raften op een rivier die in het binnenland lag. Dit was erg tof.



Pascal Gunneweg en zijn avontuurlijke gezin.



Grootschalige sterfte van zeedieren in Grevelingenmeer

11-AUG-2019 - Recente recordtemperaturen en werkzaamheden aan de spuisluis in de Grevelingendam hebben deze zomer er weer toe geleid dat door zuurstofgebrek ontelbare zeedieren in het Grevelingenmeer zijn doodgegaan. Door afwezigheid van stroming en het opwarmen van het zeewater is onder de tien meter een totaal gebrek aan zuurstof ontstaan. Als je hier duikt beleef je hoe het is om in een 'deathzone' te zijn.

Het is al jaren 's zomers heel slecht gesteld met de leefomstandigheden in het Grevelingenmeer. Door de aanleg van de Grevelingen- en Brouwersdam zijn de getijdenstromingen verdwenen en is het een waterbekken met stilstaand water geworden. 's Zomers ontstaat er bij het opwarmen van het water een zogenaamde thermocline of spronglaag: een scheidingslaag in het water waarbij het relatief warme water aan de oppervlakte niet meer mengt met het koudere diepere water. Het gevolg is dat er geen aanvoer van zuurstof van de bovenste waterlagen naar de diepere gebieden kan plaats vinden. Er ontstaat daardoor onder circa tien meter diepte zuurstofgebrek. Het gevolg is dat alle zeedieren die niet uit dat gebied kunnen vluchten, afsterven. De bodem is er nu bezaaid met dode wormen, zeeanemonen, schelpdieren, krabben enzovoort.

De bodem is bezaaid met ontelbare dode wormen en vele andere soorten zeedieren (Bron: P. H van Bragt)

De aanleg van de spuisluis in de westelijke Brouwersdam (1978) tussen de Noordzee en het Grevelingenmeer, bedoeld om de waterkwaliteit te verbeteren, was onvoldoende om dit jaarlijks terugkerende en ook steeds erger wordende ecologische drama te vermijden.

Aanpassingen in het Flakkeese doorlaatmiddel in de oostelijke

Grevelingendam (2017), tussen het Grevelingenmeer en de Oosterschelde, leken in eerste instantie enige verbetering te gaan geven.



De werkzaamheden voor de installatie van een getijdencentrale in deze spuisluis, die in april 2018 zijn gestart, hebben er echter toe geleid dat de broodnodige doorstroming van het water in het Grevelingenmeer wederom tot stilstand is gekomen; met alle desastreuze gevolgen van dien.



Links een op sterven na dode Wedueroos: een zeeanemoon. Rechts een exemplaar van dezelfde soort in betere tijden (Bron: Peter H van Bragt)

Ga je nu bijvoorbeeld bij Den Osse duiken, dan kom je vanaf circa tien meter diepte letterlijk en figuurlijk in een 'deathzone' terecht. Al het leven is er door zuurstofgebrek verdwenen. De giftige bodem is gitzwart. Alleen zwavelbacteriën kunnen hier welig tieren. Massaal zijn de bodembewonende zeedieren uit het slib gekropen, alleen maar om er alsnog door zuurstofgebrek dood te gaan. Door toedoen van de werkzaamheden aan de spuisluis in de Grevelingendam heeft zich er deze zomer weer een ecologische ramp in het Grevelingenmeer voltrokken, met ontelbare slachtoffers!



Deze Slijkkokerworm is zijn beschermende koker uitgekropen, alleen maar om alsnog in het zuurstofloze water op het giftige slib te sterven (Bron: Peter H van Bragt) Door zuurstofgebrek kon deze krab zich niet meer verplaatsen en deze zal ondertussen al wel overleden zijn.

Door de waarnemingen van de dode dieren op het giftige slib te registreren, weten we tenminste dat opmerkelijke soorten als het Goudkammetje en de Tere hartschelp hier geleefd hebben. De vraag is echter wanneer het milieu in het Grevelingenmeer onder de tien meter weer voldoende hersteld zal zijn als geschikte leefomgeving voor deze en de vele andere soorten zeedieren die er deze zomer onder de thermocline massaal zijn uitgestorven.



Waarnemingen van dode zeedieren geeft alleen maar inzicht in wat er geleefd heeft! Wanneer komen deze soorten hier weer terug? (Bron: Peter H van Bragt)

Tekst: Peter H van Bragt, Stichting ANEMOON

Foto's: Peter H van Bragt (leadfoto: de bodem van het Grevelingenmeer is nu weer gitzwart en zuurstofloos: een giftig milieu waar alleen zwavelbacteriën overleven)

Naschrift: Er wordt in het Grevelingenmeer al decennialang onderzoek naar dit fenomeen gedaan door wetenschappelijke instituten en diverse andere instanties. Daarbij zijn er meerdere mogelijke oplossingen, waarvan het bouwen van een grotere doorlaat in de Brouwersdam de meest bekende is. Zolang er geen definitieve oplossing is, zullen we van tijd tot tijd geconfronteerd blijven worden met zulke sterk in het oog springende lokale gevolgen voor de bodembewonende organismen in diepere delen van het Grevelingenmeer.

HH

MARTIN

Hartelijk gefeliciteerd met je 3*



Expeditie toont fascinerend onderwaterleven in 'saai plas'

Verborgen Noordzee

Het lijken wel wezens uit tropische oorden!

De Noordzee heeft een imago probleem. De plas water langs onze kustlijn wordt vaak weggezet een 'dooie boel'. Ten onrechte, blijkt op een (gratis!) openluchtexpositie in Amsterdam, waar de fascinerende wereld van de Noordzee opengaat.

door Chris Ververs

Het is waar, erkent ook Spaans zee-ontdekkingsreiziger Ricardo Aguilar: „Wanneer we aan de Noordzee denken, denken we vaak aan grauwe, grijze kleuren en weinig spannends. Onterecht”, zegt de man die om zijn enorme kennis van de Noordzee ook wel ‘Ricipedis’ wordt genoemd.

„De Noordzee barst van het leven, het is een van de meest levendige zeeën ter wereld, maar dat kun je door de grijze kleur niet zien. Die kleur is mede een direct gevolg van massa's plankton die in 'onze' wateren leven”, weet Aguilar.

Metershoge foto's prijken op het Museumplein. Daarop zijn de meest fantastische creaturen te zien. Wie niet beter weet, denkt dat het hier wezens uit tropische oorden zijn. De bontgekleurde krabben, zeesterren, anemonen, zeelakken en gele haarkwal spartelen



Zeeanemoon, bloem in de Noordzee. FOTO OCEANA/KARIMBY



Een gele haarkwal. FOTO OCEANA/CARLOS MINGUELL

KWAL VAN DERTIG METER

In de Noorse Geul bij Noorwegen leeft een van de meest indrukwekkende bewoners van de Noordzee: de gele haarkwal, een van de grootste kwalen ter wereld met tentakels die een lengte van dertig meter kunnen bereiken!

echter gewoon in de Noordzee rond. „Dat is toch fantastisch”, jubelt Aguilar.

De Spaanse Jacques Cousteau leidde namens Oceana – een internationale belangenorganisatie die zich richt op oceaانبescherming – twee expedities op de Noordzee in 2016 en 2017. Daarbij vond hij een schat aan informatie. Zo trof hij kokerwormriffen aan, die in Nederland als uitgestorven beschouwd werden.



Hoewel de Noordzee dus barst van het leven, gaat het niet overal goed. „Het is er druk”, doelt Aguilar op de scheepvaart. „Daarom hopen we bijvoorbeeld in de Nederlandse wateren van de Bruine Bank beschermd gebied te maken.”

Een team van mariene biologen dook onder meer

in Denemarken, Duitsland, Nederland, Noorwegen en het Verenigd Koninkrijk, waarbij de focus lag op de Nederlandse wateren. Tijdens de expedities werd de zeebodem gescand met een multibeam (een type sonar) en gefilmd met een op afstand bestuurbare onderwatercamera die gebieden

tot 500 meter diepte onderzocht. Het leverde in de Noorse Geul bijvoorbeeld een prachtige foto op van een gele haarkwal, een van de grootste kwalen ter wereld wiens giftige tentakels onderdak bieden aan jonge visjes zoals scholvis, wijting en koolvis.

Bij Oceana merkten ze echter dat de Noordzee – ook bij natuurliefhebbers – niet zo leeft. „Naar een bos kun je eenvoudig toe, maar wat er op de bodem van de Noordzee leeft, zie je niet en daarom sta je er wellicht ook minder bij stil. Zonde, want zo'n kleurrijk en verrassend rijk natuurgebied verdient al onze aandacht!”

Rondom wrakken krielt het op de bodem van de Noordzee van kleurrijk leven. FOTO OCEANA/JUAN CUETOS

VRUCHTBARE WRAKKEN

De Noordzee is een verzamelaarsplaats van scheepswrakken 'dankzij' stormen en wereldoorlogen. Rondom deze wrakken leven vaak grote scholen vissen als kabeljauw die er genoeg te eten vinden. Tegelijkertijd is het een schuilplaats voor predatoren en vissen.

DRUK BEVAREN

De Noordzee heeft een gemiddelde diepte van 94 meter en loopt helemaal van Nederland tot Engeland en Noorwegen. Stil is het zelden op het water van de Noordzee. Zo is de zuidelijke Noordzee – samen met het aangrenzende Kanaal – de drukst bevaren scheepvaartregio ter wereld.

Duik bij Surfplas/Zandput in Raamsdonkveer

Op 1 september was er door de *gebroeders Ruisch* een duikje georganiseerd bij de Surfplas in Raamsdonkveer. Omdat het eindelijk een keer een DOV evenement was met redelijk weer (geen regen, sneeuw en het niet vroom) besloot Inez ook mee te gaan.

Onderweg werden we al onaangenaam verrast door Maarten, die in WhatsApp meldde dat de parkeerplaats al bijna vol was, maar bij aankomst bleek dat er mee te vallen, omdat Maarten de bestraatte parkeerplekken bedoelde, maar er waren nog genoeg plekken op het gras.



De plas was een klein meertje wat ontstaan is na zandwinning voor de naast gelegen A59 en is 22 meter diep (volgens Wikipedia).

De plas is omringd door bomen met bij de parkeerplaats een grasveldje. Verder was er nog een kleine steiger.

Op dit grasveld hadden gebroeders Ruisch en aanhang al hard gewerkt en de verenigingstent hier opgezet.



Het was best wel druk met in totaal een man of 20. Al snel werd de buddyparen ingedeeld door duikleider Maarten (die had de week te voren zijn tenen beschadigd door van de trap te lopen (is mij niet helemaal duidelijk hoe)). Er waren 2 groepen, duikers en snorkelaars. De snorkelaars waren Arie, Ingrid, Max en Elodie. De eerste 2 gingen in duikpak, Max in een shorty en Elodie heel dapper alleen in een badpakje.

Ik zelf dook met Pascal



Pansier. We hadden niet direct behoefte om naar 22 meter te gaan en besloten om langs de rand van de put te gaan rond een meter of 6. Het meertje bleek dus helemaal vol te zitten met kleine visjes (wel duizenden). Hier en daar lagen er ook wat bomen in het water. Dit gaf een erg schilderachtig gezicht. We hebben nog een poging gedaan iets lager te gaan, maar het meertje bleek een thermolaag te hebben rond de 10 meter, waaronder het zeer koud was.

We hebben het meer voor ¼ rond gedoken en zijn toen weer omgekeerd. Onderweg hebben we nog een kleine snoek gezien, die als een speer wegvloog en verder zijn we nog een paar baarzen tegenkomen.



Boven water gekomen bleek dat de snorkelaars er inmiddels uit gekomen waren en kwamen de rest van duikers er ook uit.

In de tent werd er hard gewerkt aan iets te eten. Michael had de BBQ set met bakplaat opgesteld en was druk bezig om hier knakworstjes te grillen.

Deze werden een paar minuten later geserveerd op een broodje en vonden gretig aftrek. Na de brood met knakworst werden er ook nog broodjes ei met spek gemaakt.

Hierna was het weer tijd om

naar huis te gaan (we hadden nog ergens een andere afspraak).

Het was een gezellig ochtend/dag met een goede verzorging door de heren Ruisch.

Pascal G.





Een Portugees oorlogsschip kan met zijn gif zorgen dat je lichaam in shock raakt en je hart en longen daardoor niet goed functioneren. Niet fijn als je aan het zwemmen bent. FOTO HOLLANDSE HOOGTE

Het steekt, bijt en verpest vakantie

Diertjes in het buitenland om te mijden

door Martijn Schoonenberg

AMSTERDAM • De stranden bij Benidorm, Mallorca, Menorca en Ibiza worden overspoeld met de levensgevaarlijke Portugees oorlogsschepen (kwallen), terwijl de reuzenteek langzaam Duitsland veroverd en richting onze grens oprukt. Gevaarlijke dieren zijn overal en niet te onderschatten. Ook op vakantie is het belangrijk om alert te blijven. Voor welke dieren in het buitenland moet je deze zomer oppassen?

Wie rustig een ochtend- of avondwandelingetje denkt te maken in de Balkan, de Pyreneeën, de Franse Alpen of Italiaanse Dolomieten, kan weleens van een koude kermis thuiskomen, weet reptielenexpert Walter Getreuer. „Met de schemering schieten er vaak tientallen aspisadders over de weg. En als die zich bedreigd voelen, bijten ze. Door hun gif kan je bloed onstold raken. In het begin ziet de beet er mild uit, maar uiteindelijk kan het bloed overal uitkomen: uit je tandvles, je longen enzovoort. Als je er dan te laat bij bent, kun je doodgaan.”

En wie vertoeft in het Middellandse Zeegebied of Zuid-Engeland loopt het risico aangevallen te worden door de Europese schorpioen. Getreuer: „Naarmate je lichter bent, is het risico groter, omdat het gif dan harder aankomt. Op zichzelf is de steek van de Europese schorpioen niet dodelijk, maar we zien wel steeds meer de laatste jaren dat mensen gevoeliger en aller-

dieren, wat in het uiterste geval tot de dood kan leiden. Overdag verschuilen de schorpioenen zich vaak onder stenen, 's avonds gaan ze rondscharrelen en komen ze nog wel eens in schoenen en koffers terecht of rollen zich op in tenten. Als je ze ziet, moet je rustig blijven. Je kunt ze meestal makkelijk vangen door een cocktailglas eroverheen te schuiven en er dan een bierviltje tussen te plaatsen.”

De tijgermug krijgt steeds meer voet aan de grond in Nederland, maar in het Middellandse Zeegebied en zeker op het Portugese Madeira woedt een ware plaag, waarschuwt insectenexpert Fedor Gassner. „Dat dier kan knokkelkoorts overdragen.” En die kan ernstig uitpakken, variërend van hoofd-, spier- en gewrichtspijn tot braken, en in uiterste gevallen plasmalekkage met kans op ernstige beschadiging van vitale organen als hersenen, lever of hart. Bij een goede behandeling overlijdt een op de honderd mensen eraan, bij geen behandeling een op de tien. Gassner: „Slaap daarom onder een klamboe, bedek je

huid zoveel mogelijk met kleding en smeermuggenwerende middelen als DEET.”

De aanwezigheid van deze dieren is alleen maar toenomen door de hogere temperaturen, weet bioloog Arnold van Vliet. In landen als Frankrijk, Spanje en Italië leven bovendien veel den-

nenprocessiersnepen. „Die hebben per stuk 1 miljoen brandharen. Zet dus niet je tent op onder een dennenboom.”

En er kwamen de afge-

lopen weken nog twee serieuze bedreigingen bij. Zo spoelden op het strand van Benidorm meerdere Portugese oorlogsschepen aan. Een steek van dit kwalachtige dier kunnen ervoor zorgen dat je lichaam in shock raakt en je hart en longen daardoor niet goed functioneren. Als je in zee wordt gestoken, is het risico op verdrinking groot. Aan de kust van Mallorca worden bovendien steeds vaker witte haaien gespot. Ook ruikt de reuzenteek op in Duitsland richting onze grens. De zogenaamde hyalomma-teken zijn groter dan de normale teek, kunnen mensen ruiken en zelfs rennen. Ze kunnen de ernstige Krim-Congo koorts veroorzaken. Door die ziekte ontstaan er soms bloedingen, wat in 10 tot 40 procent van de gevallen dodelijk is.



Europese schorpioen
FOTO WIKIPEDIA

Aspisadder
FOTO HOLLANDSE HOOGTE





**Wijzigingen in email adressen gaarne doorgeven aan de secretaris
Jaco Heuvelman en Max Mersel.**



Zwembadtrainingen van 11 oktober tot 27 december 2019			
11 Okt.	EHBDO B.U.	Maarten	En door naar reanimatie.
18 Okt.	Techniek P.U	Wilfred	Oppervlakteboei
25 Okt.	Conditie B.U.	Pascal G.	Diverse spelstations.
1 Nov.	Techniek B.U.	Adri	Buddy-techniek
8 Nov.	Conditie B.U.	Michael/Martin	Onderwater show
15 Nov.	Techniek P.U	MaiDiving	
22 Nov.	Conditie B.U.	Henk	Met plank en bal
29 Nov.	Techniek B.U.	Pascal G.	Wat kan je zonder perslucht?
6 Dec.	Techniek B.U.	Peter	Kantelen en keren
13 Dec.	Techniek P.U	MaiDiving	
20 Dec.	Open Avond B.U. + P.U.	Bestuur	Familie avond <i>Introductieduikje?</i>
27 Dec.	Geen Zwembad		Kerst & Oud en Nieuw
3 Jan.	Geen Zwembad		Kerst & Oud en Nieuw
I.v.m. de veiligheid dient op elke zwembadles, de zuurstof- & EHBO- en Reanimatie koffer aanwezig te zijn			

De nieuwe Polo en T-shirts voor de duikvereniging zijn klaar.

*Ik mag wel zeggen dat ze er erg leuk zijn geworden.
Voor het logo hebben we een kleuren badge laten maken
(deze is geheel gestikt) en wordt
aan de voorzijde geplakt (geperst).*

*Voor de tekst hebben we gekozen
voor een zeefdruk en deze staat
aan de achterzijde.*

***Polo: merk Stedman,
65% polyester & 35% cotton.
T-shirt: merk Stedman 100%
cotton.***

*Verder heb ik een sweater laten
maken (zwart) en ook deze viel in
heel goede aard,
ook was er vraag voor vliestruien
en hemdjies (voor de dames).
Verder is er een mogelijkheid voor
een*



baseball pet met logo.

*Wil jij een polo, T-shirt, sweater
bestellen, laat per email aan*

*Ingrid-Ruisch@hetnet.nl
weten:*

Graag met vermelding van:

*Naam:
Wat je wilt bestellen:
Maat:
Aantal:*

*De kosten van de bestelling, na
verleg met Martin Ruisch,
Tel:06- 46358145
kun je overmaken naar*

NL59RABO012.54.77.805 penningmeester van DOV- o.v.v. kleding.

Ik zie jullie bestellingen graag tegemoet!!!



Zaterdag 5 oktober tijdens het *Shantyfestival* in het centrum van Spijkenisse hebben Peter, Martin, Maxine, Jannie en Max onze DOV-stand bemand. Peter en Martin gingen in vol oornaat naar de opening (zoals u op bijgaande foto's kunt zien) en maakten daarna ook nog twee "duiken" in de gracht van Spijkenisse. We stonden weggestopt met onze stand naast de hobbisten met hun bootjes in een zelfgemaakte vijver. Het

was niet druk in Spijkenisse en erg rustig bij het theaterplein. Gelukkig was het droog, maar wel frisjes. De muziek, de shantykoren en koffie van Jannie maakte het draaglijk. Toeloop hadden we vooral van onze Bestuurs- en (oud)leden, die even langskwamen.

Twee mannen (Wesly en Herbert) hebben zich aangemeld en wilden vrijdagavond langskomen en een derde wilde later wel een duikje komen maken, maar onder begeleiding.

Samenvattend een gezellige zaterdag met veel promotie voor DOV en misschien enkele nieuwe leden?



➔ In 5 minuten: Voortplanting bij dieren

Soorten overleven door zelfbevruchting

➔ Alle dieren planten zich voort, maar de manier waarop kan sterk verschillen. De meest voorkomende manier is de seksuele voortplanting. Hierbij versmelten de geslachtscellen van vrouwtje en mannetje. En soms, zoals bij hamerhaaien, komt er niet eens altijd een mannetje aan te pas.

Alle dieren op aarde knokken om hun genen een generatie verder te brengen, en vaak hebben ze daar inventieve manieren voor. De meeste dieren planten zich geslachtelijk voort, waarbij vrouwtje en mannetje met elkaar paren. Een mannetje en een vrouwelijke geslachtscel versmelten met elkaar en daardoor draagt het jong genetische informatie van beide ouders.

Andere diersoorten vermenvolvidgen zich zonder paring, ofwel maagdelijk. Een onbevrucht ei kan daarbij uitgroeien tot een levensvatbaar jong. Bij soorten die zich alleen maagdelijk voortplanten, zijn mannetjes misbaar, waardoor de soort uitsluitend uit vrouwtjes bestaat. Dit is het geval bij sommige soorten hagedissen en insecten. Soorten met een maagdelijke voortplanting hebben met elkaar gemeen dat de genetische samenstelling van het nageslacht veelal een kopie is van

de ouder. Je kunt daarom zeggen dat het jong een kloon is, want het is genetisch geheel identiek aan zijn enige ouder.

Er zijn ook soorten met beide voortplantingsstrategieën. Dit geldt bijvoorbeeld voor de hamerhaai en de komodoaiaan, die zich onder normale omstandigheden

geslachtelijk voortplanten. Maar de vrouwtjes van de twee soorten kunnen zich ook maagdelijk voortplanten als er langere tijd geen mannetjes aanwezig zijn. Op deze manier zorgen de vrouwtjes voor hun nakomelingen, ook als ze geen mannetje hebben om mee te paren.

Veel insectensoorten hebben diezelfde dubbelheld. Bladluizen en watervloeken planten zich bijvoorbeeld maagdelijk voort in de zomer, maar later in het jaar geslachtelijk.

Geslachtelijk, maagdelijk of beide: de voortplanting zorgt er hoe dan ook voor dat er jongen ter wereld komen en dus dat de soort blijft voortbestaan.

Sommige regenwormen hebben mannetje en vrouwelijke organen.

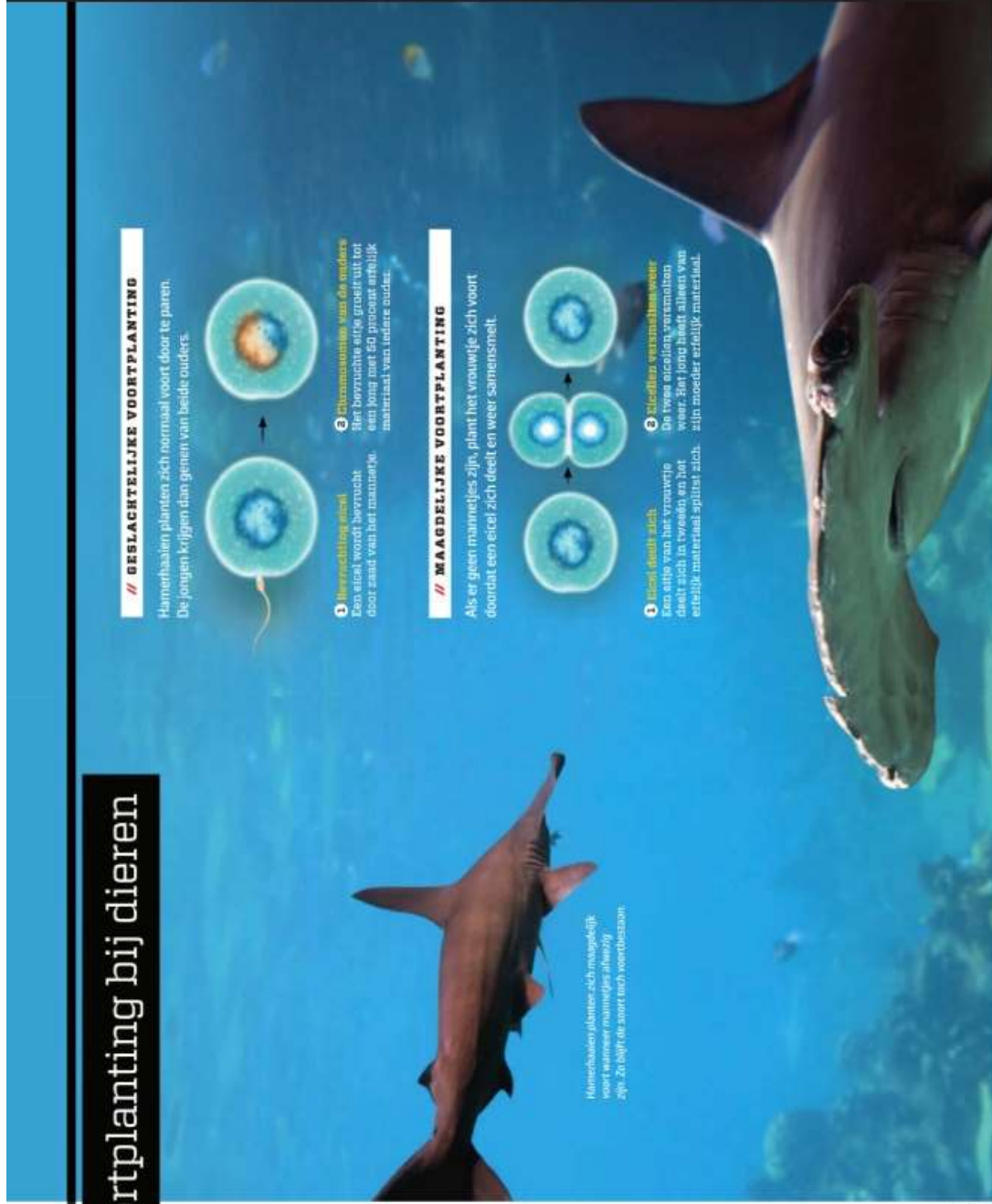


Sommige regenwormen hebben mannetje en vrouwelijke organen.



Mulles, slakken die op de voortplanting verspecialiseerd zijn, kunnen na verloop van tijd veranderen in vrouwtjes.

82 | Wetenschap in beeld | 8-2024



Hamerhaaien planten zich maagdelijk voort wanneer mannetjes aanwezig zijn. Ze blijft de soort toch voortbestaan.

GESLACHTELIJKE VOORTPLANTING

Hamerhaaien planten zich normaal voort door te paren. De jongen krijgen dan genen van beide ouders.



➔ **Bevruchting ei.** Een ei wordt bevrucht door zaad van het mannetje, materiaal van beide ouders.

MAAGDELIJKE VOORTPLANTING

Als er geen mannetjes zijn, plant het vrouwtje zich voort doordat een eicel zich deelt en weer samentelt.



➔ **Eicel deelt zich.** Een ei van het vrouwtje deelt zich te tweeën en het ei wordt bevrucht door materiaal van één ouder.

Maagdelijk

Sommige vrouwtjes hebben geen mannetje nodig om nageslacht voort te brengen. Dat is het geval bij watervloeden en sommige raderdierjes, wandelende takken en gekko's. Bij deze soorten ontwikkelt een onbevrucht ei zich tot een levend jong. Het kan een voordeel zijn om niet te hoeven

zoeken naar een partner, met alle gevaren van dien. Bovendien kan het vrouwtje jongen wanneer de omstandigheden optimaal zijn en er bijvoorbeeld genoeg te eten is.

Bij zoogdieren is maagdelijke voortplanting echter

nooit waargenomen. En veel soorten die zich maagdelijk voortplanten,

kunnen dat ook geslachtelijk, zoals kalkoenen, watervloeden en guppy's. Geslachtelijke voortplanting is namelijk de enige manier om schadelijke mutaties weg te krijgen.



Sommige gekko's kunnen zich uitsluitend voortplanten met behulp van een onbevrucht ei.

Hermafrodieten

Voor sommige soorten regenwormen, platwormen, schelpdieren en slakken is elk individu zowel vrouwtje als mannetje. De dieren hebben

dus zowel mannetje als vrouwelijke geslachtscellen.

Deze hermafrodieten bevruchten meestal niet zichzelf, maar



WATERLOO

Sommige regenwormen hebben mannetje en vrouwelijke organen.

HERFORD

HERFORD

HERFORD